

конфіскації на підставі юридичної єдності норм у межах однієї галузі та однорідності фактичного змісту, який вказує на єдину для всіх сутнісну характеристику — вилучення майна на користь держави.

Інститут конфіскації у кримінальному праві, виходячи з його внутрішньої структури, можна визнати складним, і тому його слід поділити на три субінститути, які комплексно регулюють єдиний масив суспільних відносин, що випливають внаслідок застосування конфіскації у тій чи іншій формі.

Таким чином, інститут конфіскації у кримінальному праві — це система зовнішньо-оформлених норм в межах кримінального закону, які характеризуються однорідністю фактичного змісту, що комплексно регулюють суспільні відносини, які виникають внаслідок застосування конфіскації майна як виду покарання та заходу кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, а також спеціальної конфіскації як іншого заходу кримінально-правового характеру.

Список використаних джерел

1. Оборотов Ю. М. Теорія держави і права (прагматичний курс). – О.: Юрид. д-т., 2005. – 183 с.
2. Жук М. С. Институты российского уголовного права: понятие, система и перспективы развития: автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Специальность 12.00.08 — уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право / М. С. Жук; науч. конс. В. П. Коняхин. Краснодар, 2013. 62 с.
3. Якушев В. С. О понятии правового института, «Правоведение» 1970 г. № 6, С. 66–67.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

МАКОВЕЦЬКА А. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права

ДЕФІНІЦІЯ «ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ» ЩОДО ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Об'єкт злочину є однією з обов'язкових ознак складу злочину. Він дозволяє з'ясувати юридичну та соціальну сутність злочину, суспільно небезпечні наслідки, об'єктивно кваліфікувати злочин, відмежовуючи його від схожих злочинів. На сьогоднішній день не вироблено єдиної позиції щодо визначення поняття «об'єкт злочину», у тому числі і таких дефініцій як: «об'єкт екологічного злочину», а також «об'єкт злочинів у

сфері використання природних ресурсів», що співвідносяться з понерединім як частина і ціле.

Дослідженню проблемних питань удосконалення понятійно-категоріального апарату, а саме визначення об'єкта злочину взагалі та у сфері використання природних ресурсів приділяли увагу провідні науковці, зокрема: М. І. Встров, Е. М. Жевлаков, О. Ф. Кістяківський, І. В. Лавигіна, В. К. Матвійчук, П. С. Матишевський, І. І. Митрофанов, В. А. Нерсисян, Н. В. Нетеса, О. А. Петрухіна, А. А. Піонтковський, А. М. Притула, І. А. Савіченко та інші.

В теорії кримінального права існує безліч позицій щодо визначення об'єкту злочину. О. А. Петрухіна виділяє три основні концепції: натуралістичну, комбіновану та соціальну [1, с. 186]. Натуралістична концепція видається недостатньо доцільною, адже ототожнює об'єкт та предмет злочину, зводячи його до конкретних природних ресурсів. Друга концепція критикується з огляду на те, що пормі права не завдається шкода та вона виступає не об'єктом злочину, а підставою кримінальної відповідальності. Соціальна концепція вбачається найбільш вдалою, адже вона урахує існуючі соціальні зв'язки, які охороняються кримінальним законом та правові блага, цінності, інтереси.

Щоб визначити об'єкт злочинів у сфері використання природних ресурсів, потрібно спочатку виявити об'єкт екологічних злочинів. Згідно з Постановою Пленуму Верховного суду України № 17 від 2004 р. об'єктом екологічних злочинів виступають суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля, а також у сфері охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною.

Об'єкт екологічних злочинів як суспільні відносини розглядають І. В. Лавигіна, В. К. Матвійчук, І. І. Митрофанов, Н. В. Нетеса, А. М. Притула, та інші. Наприклад, Е. М. Жевлаков та І. А. Савіченко у якості об'єкта екологічного посягання виділяють суспільні відносини щодо збереження якісно сприятливого природного середовища, раціонального використання його ресурсів, забезпечення екологічної безпеки населення [4, с. 197; 5, с. 48]. І. І. Митрофанов і А. М. Притула стверджують, що об'єктом екологічних злочинів є суспільні відносини, що забезпечують охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання ресурсів та екологічну безпеку [6, с. 16].

Вищезазначені визначення найбільш вдало визначають об'єкт екологічних злочинів, адже містять основні три складові, що захищаються

кримінальним законом в екологічній сфері. Що стосується природокористування, то забезпечення лише раціонального використання ресурсів вбачається не повним.

М. І. Ветров та В. А. Нерсесян об'єктом екологічних злочинів визначають суспільні відносини у сфері встановленого екологічного правопорядку та екологічної безпеки суспільства [7, с. 319; 8, с. 118].

Далі визначення вбачається запізді розширюючим обсяг екологічних злочинів, адже є безліч злочинів, порушуючих екологічний порядок, не віднесених до вищевказаної категорії та, які не мають на меті настання наслідків у вигляді такого порушення.

Аналізуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», можемо дійти висновку, що законодавець ставив за мету не лише раціональне, а й ефективне, економне та обґрунтоване природокористування.

Економним використанням природних ресурсів виступає комплексне природокористування на основі широкого застосування новітніх технологій [2].

Обґрунтованим природокористуванням є використання природних ресурсів при якому екологічні, економічні та соціальні інтереси суспільства узгоджені між собою. Дана позиція певною мірою входить до компетенції Сталого екологічного розвитку. Також обґрунтованим вважається цілеспрямоване природокористування.

Ефективне використання природних ресурсів означає отримання найвищих економічних показників при експлуатації ресурсів з найменшими затратами [3], у тому числі, найбільш безпечним способом.

Виходячи з вищевикладеного, об'єктом злочинів у сфері використання природних ресурсів виступають суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом і яким наноситься шкода, щодо збереження якісно сприятливого природного середовища, раціонального, ефективного та економного використання природних ресурсів при узгодженні екологічних, економічних та соціальних інтересів.

Список використаних джерел

1. Петрухина О. А. Объект экологических преступлений [Електронний ресурс] / О. А. Петрухина // Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://cyberleninka.ru/article/n/obekt-ekologicheskikh-prestupleniy-1>.
2. Комарницький В. М. Екологічне право [Електронний ресурс] / В. М. Комарницький, В. І. Шевченко, С. В. Єлькін // 3-є вид. Центр навчальної літератури, К.. 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.twirpx.com/file/743741/>.
3. Гетьман А. П. Екологічне право України [Електронний ресурс] / А. П. Гетьман, М. В. Шульга // К.: Право. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://ualibrarium.narod.ru/pravo/ecol/ekprgetman05.html>.

4. Кумановський М. В. Проблема предмета злочину, передбаченого ст. 239² КК України (незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах) [Електронний ресурс] / М. В. Кумановський // Право і Безпека: № 1. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: –10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Ріб_2013_1_29. Жевлаков Э. Н. Экологические преступления: понятия, виды, проблемы ответственности: Дис.... д. юрид. наук. [Електронний ресурс] / Э. Н. Жевлаков // М.. – 1991. – Режим доступу до ресурсу: <http://law.edu.ru/book/book.asp?bookID=1180863>.
5. Савиченко И. А. Проблемы расследования экологических преступлений [Електронний ресурс] / И. А. Савиченко // Сибирский юридический вестник. № 1. 2004. Режим доступу до ресурсу: os-russia.com/SBORNIK1/SN_6_2015.pdf.
6. Митрофанов І. І. Злочини проти довкілля [Електронний ресурс] / І. І. Митрофанов, А. М. Пригула // Суми : Університетська кпіга. 2010. Режим доступу до ресурсу: http://www.e-catalog.name/x/x/x?LNG=&P21DBN=VGPU&I21DBN=VGPU_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=185448.
7. Ветров И. И. Уголовное право. Особенная часть [Електронний ресурс] / И. И. Ветров // М.. 2000. Режим доступу до ресурсу: <http://iuslib.org/index.php?/topic/2213-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%B2-%D0%B1%D0%B8%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%83-%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-2011-%D0%B3%D0%BE%D0%B4-%D0%B8-2012-%D0%B3%D0%BE%D0%B4/page%st%340>.
8. Нерсисян В. А. Неосторожные преступления (проблемы и решения) [Електронний ресурс] / В. А. Нерсисян // Красноярск. 1991. Режим доступу до ресурсу: law.edu.ru/script/cntSource.asp?cntID=100117236.